

5 'Rekenen anno 2002'

- een NVORWO-symposium uit 1992 -

Edu Wijdeveld
voormalig medewerker IOWO

Panama-conferenties hebben zich altijd afgespeeld 'onder auspiciën van de NVORWO'. Dat hoeft niemand te verbazen als men bedenkt dat Ed de Moor aan de wieg heeft gestaan van beide organisaties. Het bracht in ieder geval met zich mee dat tijdens de conferenties altijd ruimte werd gepland voor een praatje van de NVORWO. Aanvankelijk bescheiden, een uurtje voorafgaand aan een inhoudelijk conferentiethema, tegenwoordig meer substantieel via de 'NVORWO-lezing'.

Tijdens de Panama-conferentie van 4, 5 en 6 november 1992 over 'Procenten op de grens van basisschool en basisvorming', was van een 'bescheiden' NVORWO-bijdrage echter geen sprake. Integendeel, op donderdagmiddag 5 november was de ronde koepelzaal van conferentieoord De Leeuwenhorst in Noordwijkerhout het toneel van het symposium 'Rekenen anno 2002, toekomstverwachtingen van het reken-wiskundeonderwijs' (Treffers, e.a., 1992), dat de NVORWO had georganiseerd ter gelegenheid van haar tienjarig bestaan.

Donderdagmiddag half twee, de gasten zijn ontvangen, de zaal is gevuld en het symposium kan beginnen.

De voorafgaande nacht heb ik - voorzitter van de NVORWO - nauwelijks kunnen slapen uit zorg dat het symposium niet aan haar verwachtingen zou voldoen. En die zorg krijgt nog een extra impuls bij aanvang ervan als de gordijnen in de zaal zich langzaam sluiten en in de gespannen stilte van de schaars verlichte zaal, voor mij geheel onverwacht, vanaf de bovengaan-derij helder klaroengeschal weerklinkt, als stonden we voor de opening van de olympische spelen. Willem Uittenbogaard, medebestuurder, had ons een feestelijke opening beloofd en daar was hij voortreffelijk in geslaagd, maar mij stond het water in de schoenen.

Niet alleen daarom echter, want onmiddellijk na het welkomstwoord moest ik de symposiumgangers al teleurstellen met de mededeling dat staatssecretaris Jacques Wallage van het ministerie van Onderwijs en Wetenschappen, die de openingsspeech zou houden, zich op het laatste moment had laten excuseren.

Van Wallages komst hadden we veel werk gemaakt, door hem voorafgaand aan het symposium een interview af te nemen, dat ook in het tijdschrift 'Willem Bartjens' (het huidige 'Volgens Bartjens...' verscheen), mede om

Edu Wijdeveld

hem suggesties te leveren voor zijn openingsspeech. En nu liet hij het afweten. Helaas, het was niet anders, al kan ik nu wel verklappen, dat zijn potentiële deelname aan het symposium ons tot troost toentertijd een substantiële ministeriële subsidie opleverde.

Voor de ambtenaar die Wallage verving, had ik overigens grote bewondering, omdat hij zich niet beperkte tot het voorlezen van een speech, die de staatssecretaris mogelijk uitgesproken zou hebben, want Wallage, bevlogen als hij was, sprak vaak voor de vuist weg. Zijn vervanger had echter in de korte voorbereidingstijd die hem gegeven was een degelijk eigen verhaal voorbereid.

Het inhoudelijk (sub)thema van het symposium, 'Toekomstverwachtingen van het reken-wiskundeonderwijs', was anno 1992 een voor de hand liggende keus.

In de eerste plaats was onder leiding van Adri Treffers in 1989 het eerste deel van de 'Proeve van een nationaal programma voor het reken-wiskundeonderwijs op de basisschool' totstandgekomen als uitkristallisatie van twintig jaar ontwikkelingsonderzoek van reken-wiskundeonderwijs in de basisschool. Vervolgpublicaties verschenen vanaf 1992.

Vervolgens was op basis van die eerste 'Proeve', in 1991 onder leiding van Fred Goffree het 'Puik-project' gestart, dat in 1995 leidde tot de 'Proeve van een nationaal programma rekenen-wiskunde & didactiek op de Pabo'. En ten slotte had de 'Commissie Ontwikkeling Wiskunde' (cow), onder leiding van Jan de Lange, in 1992 zijn werkzaamheden rond de vernieuwing van het wiskundeonderwijs aan twaalf- tot zestienjarigen, afgerond met een stroom aan praktische en theoretische publicaties.

Wat lag er dus meer voor de hand dan de genoemde coryfeeën van het reken-wiskundeonderwijs uit te nodigen, hun verwachtingen uit te spreken over de effecten van hun publicaties op een korte(re) termijn van tien jaar. Ook die termijn, mede ingegeven door de leeftijd van de jarige NVORWO, paste precies in het plaatje, omdat het evident was dat met bovengenoemde publicaties niet een eindpunt, maar een nieuw beginpunt van ontwikkeling was geschapen. Zelfs staatssecretaris Wallage paste daarbinnen, omdat zich uit zijn koker onderwijsvernieuwingen hadden aangediend, die mede van invloed zouden zijn op de inhoud en vormgeving van het reken-wiskundeonderwijs. (Hoe het zijn 'basisvorming' is vergaan, weten we inmiddels).

Omdat het in dit kort bestek te ver voert nader in te gaan op de gedegen onderbouwde toekomstverwachtingen van de genoemde sprekers, volstaan we hier met de korte weergave van hun bijdragen, zoals die in het 'Ten geleide' van het symposiumboek 'Rekenen anno 2002' zijn opgetekend:

Prof. dr. A. Treffers, Freudenthal Instituut, en namens de NVORWO hoogleraar aan de Universiteit van Utrecht, schetst in zijn bijdrage 'Terug naar de toekomst' de kern van de ontwikkeling van het reken-wiskundeonderwijs in de basisschool. Welke verwachtingen bestonden er in de jaren zeventig en tachtig ten aanzien van de (snelle) invoering van dat 'realistisch' reken-wiskundeonderwijs in de basisschool en hoe kijken we daar nu tegen aan: zal de onderwijspraktijk van 2002 de onderwijsdoelstelling van 1992 dekken?

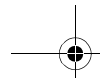
Prof. dr. F. Goffree, SLO en Universiteit van Amsterdam, beschrijft in zijn artikel 'De Pabo-bv anno 2002', de ontwikkeling van het reken-wiskunde & didactiekonderwijs in de lerarenopleiding basisonderwijs. Aan de hand van examenopgaven uit verschillende perioden (en hun 'reflectieve oplossingen') schetst hij de historische ontwikkeling naar een geïntegreerd opleidingsonderwijs. Ten slotte construeert hij een Pabo-examen anno 2002 - ten aanzien van het onderdeel 'gecijferdheid' - om zijn toekomstverwachting concreet gestalte te geven.

Prof. dr. J. de Lange, Freudenthal Instituut, Universiteit Utrecht, laat er in 'Tussen einde en begin' geen misverstand over bestaan, dat de recent ingediende leerplanvoorstellen voor twaalf- tot zestienjarigen, niet het einde, maar de start betekenen van een fundamentele vernieuwing van het reken-wiskundeonderwijs in het voortgezet onderwijs. Wat zal de invloed worden van de technologische ontwikkeling op dat wiskundeonderwijs? Heeft elke leerling anno 2002 zijn eigen 'interactieve zak-video' om moeilijke wiskundeopgaven op te lossen?

Omdat de drie ervaren inleiders hun boeiende voordrachten op voortvarende wijze over het voetlicht wisten te brengen - Jan de Lange bestond het boven op een tafel te klimmen om een olifant uit te beelden - bleek het symposium uiteindelijk toch een succes te zijn. Met een zucht van verlichting kon ik de sprekers na afloop bedanken voor hun aanzienlijke bijdragen, om hen vervolgens met het publiek uit te nodigen voor de afsluitende borrel (met dank aan het ministerie).

Maar nu, terugblikkend in 2006, lijkt de vraag gewettigd welke waarde het symposium van toen, heeft gehad voor de toekomst van nu. Alleen vrees ik, dat het antwoord op die vraag minder rooskleurig zal zijn: met het symposium, is de symposiumbundel inmiddels in de vergetelheid geraakt. Ook de NVORWO heeft in 2002 bij haar twintigjarig bestaan, geen aandacht meer besteed aan haar eigen toekomstbeschuwing uit 1992.

Natuurlijk, 'Rekenen anno 2002' zal als historisch document zijn waarde behouden. Maar zou het niet aardig zijn geweest als de sprekers van toen, in 2002 nog eens geconfronteerd waren geweest met hun toekomstverwachting uit 1992. Wat is er van die verwachtingen terecht gekomen? Wat is er van gerealiseerd en wat is er inmiddels van achterhaald? En vooral ook, wat hebben we er van geleerd? Zowel inhoudelijk als historisch zou dat zeker interessant zijn geweest.

Edu Wijdeveld

Maar wie weet, wat niet is kan nog komen ... al lijkt enige voortvarendheid inmiddels wel geboden.

literatuur

Treffers, A., F. Goffree & J. de Lange (1992). *Rekenen anno 2002 - toekomstverwachtingen van het reken-wiskundeonderwijs*. Utrecht: NVORWO.

Treffers, A., L. Streefland & E. de Moor (1996). *Proeve van een nationaal programma voor het reken-wiskundeonderwijs op de basisschool. Deel 3B Kommagetallen*. Tilburg: Zwijsen.

